

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΙΔΙΚΟΥ
ΤΟΜΕΑΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ**

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 27 &
Δραγατσανίου 2,
10183 Αθήνα

Τηλ.: 2131364986

Ηλ. Δ/ση:

egr.ithageneia@ypes.gr

Αθήνα, 20 Φεβρουαρίου 2019

Α.Π.: 12050

**Προς: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΡΟΞΕΝΙΚΕΣ
ΑΡΧΕΣ**

(ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΞ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ)

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΑΡ. 4

Θέμα: Εύρος εφαρμογής του άρθρου 13 του ν. 4018/2011 όπως ισχύει

Αναφορικά με την εφαρμογή του άρθρου 13 του ν. 4018/2011, διευκρινίζουμε τα ακόλουθα:

Τόσο από τον τίτλο («Αποκατάσταση θυμάτων Ολοκαυτώματος που κατείχαν στο παρελθόν την ελληνική ιθαγένεια») του ν. 4018/2011, όσο και από την Αιτιολογική Έκθεση (ειδικά την πρώτη παράγραφο του τρίτου κεφαλαίου «Άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών») σαφώς προκύπτει ότι σκοπός του νομοθέτη ήταν η αποκατάσταση των ελλήνων Εβραίων/Ισραηλιτών οι οποίοι μετοίκησαν συνεπεία της Κατοχής, των διώξεων που ακολούθησαν και την απουσία «οποιαδήποτε μέριμνας» από πλευράς της Ελληνικής Πολιτείας «μετά από τη δίνη του εμφυλίου μέχρι και σήμερα» κατά τις σχετικές διατυπώσεις της Αιτιολογικής Έκθεσης.

Ως εκ τούτου:

Α. Πρόσωπα τα οποία καταγράφονταν από τις τότε ελληνικές Αρχές ως Ισραηλίτες/Εβραίοι κατά το θρήσκευμα και απώλεσαν την ελληνική ιθαγένεια λόγω αναχώρησης τους από την Ελλάδα πριν την επίμαχη περίοδο της Κατοχής, ήτοι πριν την 28^η Οκτωβρίου 1940, δεν υπάγονται στις διατάξεις του νόμου. Πρόσωπα ή κατιόντες προσώπων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και αναχώρησαν αυτοί και/ή οι ανιόντες τους πριν την Κατοχή (π.χ. για τα τότε εδάφη της Παλαιστίνης (υπό Βρετανική Εντολή), τις Η.Π.Α. κλπ), δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάγονται σε νόμο που αποσκοπεί στην Αποκατάσταση θυμάτων Ολοκαυτώματος.

Β. Σαφώς υπάγονται πρόσωπα τα οποία αναχώρησαν, πέραν της Κατοχής, και την ανώμαλη περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου. Είναι γνωστό ότι τα μέλη των ελληνικών εβραϊκών κοινοτήτων μετά το Ολοκαύτωμα, είτε βρίσκονταν εντός της ελληνικής επικράτειας είτε όχι, μετά την απελευθέρωση της χώρας, υπέστησαν τις συνέπειες της περιόδου εκείνης, τόσο κατά την περίοδο 1944-1946, όσο και κατά την περίοδο 1946-1949, δηλαδή κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι σημαντικό

τμήμα όσων επέστρεψαν στις εστίες τους βρήκαν τις οικίες τους κατειλημμένες και έναν ανεπαρκή και μερικές φορές απρόθυμο διοικητικό/κρατικό μηχανισμό αποκατάστασης των όσων είχαν διαπραχθεί στην Κατοχή εναντίον των ελλήνων πολιτών εβραϊκού/ισραηλιτικού θρησκευματος, ακόμη και σε επίπεδο απόδοσης της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σε πάρα πολλές περιπτώσεις, ακόμη και ένα έτος μετά την επιστροφή τους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης ή από περιοχές μη ελεγχόμενες από τα στρατεύματα κατοχής ή από τα κρησφύγετά τους (συχνά σε άλλες πόλεις), αδυνατούσαν να διαμείνουν στις οικίες τους. Μάλιστα, το φαινόμενο αυτό δεν παρατηρήθηκε μόνο στη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε άλλες πόλεις, όπως για παράδειγμα στην Άρτα.

Επιπλέον η ονομαζόμενη *Φυγή* της περιόδου εκείνης σχετίζεται με το ότι τα ελάχιστα επιζώντα μέλη όχι μόνο πυρηνικών αλλά και εκτεταμένων οικογενειών, δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την φόρτιση και τις μνήμες της επανόδου τους, συνήθως ενός-δύο ατόμων από την ευρύτερη οικογένεια, στις εστίες τους. Πρέπει εδώ να υπενθυμιστεί ότι η Ελλάδα αποτελεί τη δεύτερη χώρα της Ευρώπης, μετά την Πολωνία, με το υψηλότερο ποσοστό απωλειών (τα θύματα ανέρχονταν στο 87% περίπου των Ελλήνων Εβραίων).

Αναλυτικότερα, η σχετική διάταξη περιλαμβάνει:

1. Όσους αναχώρησαν για Παλαιστίνη και Ισραήλ ή άλλες χώρες μετά την απελευθέρωσή τους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Κεντρική Ευρώπη, ακόμη και αν δεν επανήλθαν στην Ελλάδα μέχρι και τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου.
2. Όσους αναχώρησαν για Παλαιστίνη και Ισραήλ ή άλλες χώρες από την Ελλάδα, ανεξαρτήτως αν η αναχώρηση έγινε με νόμιμο τρόπο, μέχρι και τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου. Προφανώς περιλαμβάνονται και όσοι διέφυγαν κατά τη διάρκεια της Κατοχής από την Ελλάδα (όπως για παράδειγμα με αρχικό προορισμό την Τουρκία).
3. Αυτούς που αναχώρησαν από την Ελλάδα ως υπαχθέντες στην Πράξιν 621/04.08.1949 του Υπουργικού Συμβουλίου. Είναι προφανές ότι θα ήταν εξαιρετικά αυστηρό να θεωρηθεί ότι, ακόμη και αν ήθελε εκληφθεί ως λήξη του Εμφυλίου Πολέμου το τέλος Αυγούστου 1949 οπότε έπαψαν οι πολεμικές συγκρούσεις, οι αναχωρήσαντες σε εγγύς χρονικό διάστημα μετά την Πράξιν 621 δεν καλύπτονται από το σκοπό του νομοθέτη. Ως εκ τούτου, όσοι αναχώρησαν μετά το έτος 1950 και θέλουν να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου, οφείλουν να προσκομίσουν πρόσθετα στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η μετακίνησή τους οφείλεται στην ανασφάλεια που βίωναν οι έλληνες πολίτες καταχωρημένοι ως εβραϊκού/ισραηλιτικού θρησκευματος την εν λόγω περίοδο.

Γ. Σημειώνεται ότι κρίσιμο γεγονός για την υπαγωγή στη διάταξη δε συνιστά η ημερομηνία αφαίρεσης της ιθαγένειας, αλλά η ημερομηνία αναχώρησης.

Για παράδειγμα: έλληνας πολίτης ισραηλιτικού θρησκευματος:

- α. αναχωρεί για την Παλαιστίνη το 1946 «λάθρα» και η ιθαγένειά του αφαιρείται το 1957 β. αναχωρεί για Η.Π.Α. το 1969 νομίμως και η ιθαγένεια του αφαιρείται το 1975.

Μόνο η πρώτη περίπτωση υπάγεται στη σχετική διάταξη.

Σε περίπτωση κατά την οποία η ημερομηνία αναχώρησης δεν προκύπτει με βεβαιότητα ή με σχετική ακρίβεια από έγγραφα των ελληνικών Αρχών, δύναται να χρησιμοποιηθούν έγγραφα άλλων Αρχών (όπως για παράδειγμα των Συμμαχικών Δυνάμεων για όσους μετακινήθηκαν μετά την απελευθέρωσή τους από τα Στρατόπεδα Συγκέντρωσης, των Βρετανικών ή Ισραηλινών Αρχών κλπ).

Δ. Επαναλαμβάνουμε ότι παγίως η ανάκτηση της ελληνικής ιθαγένειας μπορεί να κριθεί από τις γενικότερες νομοθετικές προβλέψεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας,

όπως αυτές εξειδικεύονται στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ιθαγενείας και στη νομολογία που έχει διαμορφωθεί από το ΣτΕ, ανεξαρτήτως της νομικής βάσης της απώλειας και του χρόνου που έλαβε χώρα. Επιπροσθέτως, οποιαδήποτε αμφισβήτηση ιθαγένειας προσώπων που ισχυρίζονται ότι είναι έλληνες πολίτες, δηλαδή ότι κατέχουν την ελληνική ιθαγένεια, κρίνεται κατά τα ισχύοντα στον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.

Από την έκδοση της παρούσας καταργείται η υπ' αριθμ. 30 Εγκύκλιος με αριθμό πρωτοκόλλου 45150/30-8-2018.

Ο Ειδικός Τομεακός Γραμματέας Ιθαγένειας

ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΠΑΛΤΣΙΩΤΗΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
2. ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
3. Α6 Δ/ΝΣΗ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
4. ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
(αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Ειδικού Γραμματέα Ιθαγένειας
3. Δ/νση Ιθαγένειας
(αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)